

Uchwała z dnia 8 marca 2007 r., III CZP 18/07

Sędzia SN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący)

Sędzia SN Zbigniew Strus (sprawozdawca)

Sędzia SN Kazimierz Zawada

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku Powiatu T. przy uczestnictwie Gminy Ś. o wpis, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 8 marca 2007 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gliwicach postanowieniem z dnia 22 listopada 2006 r.:

"Czy przed dniem 15 lipca 2006 r. dopuszczalne było zrzeczenie się prawa własności przez powiat na rzecz gminy na podstawie art. 179 k.c.?"

podjął uchwałę:

Przed dniem 15 lipca 2006 r. dopuszczalne było zrzeczenie się przez powiat prawa własności nieruchomości na podstawie art. 179 k.c.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy po założeniu księgi wieczystej nr (...)93 dla nieruchomości składającej się z działek nr 305/2 i 307/2 odłączonych z księgi wieczystej nr (...)30 dokonał wpisu w założonej księdze jako właściciela Gminę Ś. na podstawie aktu notarialnego z dnia 30 czerwca 2006 r. zawierającego zrzeczenie się przez Powiat T. prawa własności na podstawie art. 179 k.c. Sąd dokonujący wpisu postanowieniem wydanym na skutek skargi Gminy na wpis dokonany dnia 31 lipca 2006 r. przez referendarza sądowego zwrócił uwagę m.in. na treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 marca 2005 r., K 9/04 (OTK-A Zb.Urz. 2005, nr 3, poz. 24), tj. sprzed daty aktu notarialnego zawierającego zrzeczenie się własności, uznał jednak, że o stosowaniu nadal art. 179 k.c. przesądza odroczenie utraty mocy obowiązującej przepisu do dnia 15 lipca 2006 r.

Sąd Okręgowy, rozpoznając apelację Gminy Ś. od wpisu, powziął wątpliwości przedstawione w postanowieniu. (...)

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nieograniczona formuła art. 179 k.c. pozwala przyjąć, że podmioty publicznoprawne mogą zrzekać się własności nieruchomości. Dopuszcza to również art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 261 poz. 2603 ze zm. – dalej "u.g.n."), stanowiący, że nieruchomości będące własnością państwa i jednostek samorządu terytorialnego mogą być przedmiotem m.in. zrzeczenia się, do którego stosuje się odpowiednio art. 179 k.c. W przepisie tym wyrażono myśl, że publiczny charakter własności nieruchomości nie wyklucza dyspozycji przedmiotem własności w sposób określony w kodeksie cywilnym. Artykuł 16 u.g.n. ogranicza swobodę rozporządzania, ale tylko prawem własności przysługującym państwowym i samorządowym osobom prawnym, przy czym treść tego przepisu oraz art. 4 pkt 9a u.g.n. nie pozostawiają wątpliwości, że wymienione podmioty nie mogą być utożsamiane z mającymi również podmiotowość prawną jednostkami samorządu terytorialnego. Z tego względu zastrzeżenie znajdujące się w art. 16 nie może się odnosić do powiatu jako jednostki samorządu terytorialnego.

Odmiennej wykładni art. 179 k.c. nie uzasadniają argumenty systemowe, funkcjonalne ani celowościowe. Prawo własności daje szerokie uprawnienia m.in. w zakresie rozporządzania; przyjmuje się, że wynika z niego również możliwość zrzeczenia się rzeczy. Zróżnicowanie osób prawnych takich jak Skarb Państwa i jednostki samorządu terytorialnego pociąga za sobą zmienność ich potrzeb, nie można zatem odrzucić racjonalnych motywów zrzekania się nieruchomości. Do kompetencji ustawodawcy należy wskazanie podmiotu obowiązane do przejmowania rzeczy niechcianych i warunków przejęcia, natomiast z istoty podmiotowości publicznoprawnej i statusu nieruchomości nie wynikają wprost przeciwwskazania do rozporządzania w sposób określony w art. 179 k.c.

Ze względu na konstytucyjną ochronę samodzielności gmin, Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 15 marca 2005 r., K 9/04, stwierdził, że art. 179 k.c. jest niezgodny z art. 2 i 165 Konstytucji i traci moc z dniem 15 lipca 2006 r. Czynności zrzeczenia się dokonane przed tą datą były jednak dopuszczalne. (...)

Kierując się wymienionymi argumentami, Sąd Najwyższy podjął na podstawie art. 390 k.p.c. uchwałę, jak na wstępie.

